

DECORUL PE VASELE BORCAN GETO-DACICE

DE

SILVIA TEODOR

În scopul cunoașterii sub toate aspectele a civilizației geto-dacice, cercetarea arheologică a abordat probleme diverse legate de viața economică, socială, spirituală sau artistică a acestei populații, realizându-se contribuții importante, unele inserate în mari tratate sau monografii. Asupra olăriei geto-dacice, care reprezintă, în această ordine de idei, una din componentele importante din economie, alături de metalurgie, agricultură, numismatică ș.a., s-au realizat mai multe studii precum și două monografii elaborate în anii 1969¹ și 1983² care au analizat exhaustiv și au abordat întreaga problematică.

În cadrul olăriei lucrată manual s-au remarcat o serie de forme, unele cu o vechime mare având prototipul în perioade mai vechi, cum sunt cele mai multe categorii de oale și căni sau unele tipuri de castroane, alte forme având o evoluție târzie, cum sunt ceștile-cățui, fructierele ș.a. Una din cele mai frecvente forme în cadrul olăriei geto-dacice lucrată cu mâna este oala borcan, vas a cărui formă s-a perpetuat fără modificări esențiale din perioade vechi, cu mult anterioare epocii fierului. În funcție de modul în care urma să fie folosit, borcanul a fost conceput în mai multe variante și mărimi, astfel încât s-au înregistrat în toate așezările precum și în necropole, oale lucrate cu mâna de dimensiuni mici, uneori miniaturale, până la cele mari, ce puteau fi folosite în scopuri multiple, în special pentru păstrarea proviziilor sau ca urne funerare.

Din punctul de vedere al tehnicii de pregătire a pastei din care s-a modelat vasul, s-a constatat că pentru această formă s-au folosit, pentru degresarea argilei, ingrediente relativ mari, precum cioburi pisate sau șamotă, nisip și mai rar microprundișuri, amestec care a determinat un aspect relativ grosier, uneori poros al vasului, modelarea suprafețelor fiind condiționată și de calitatea argilei.

Din acest punct de vedere putem constata mai multe categorii de vase borcan; *a*, de *aspect grosier*, care are pereții groși, adesea sfărâmițoși și suprafața aspră, cu urme ale modelării în exterior și interior și cu detaliile de formă realizate imperfect; *b*, *borcan cu aspect fin, îngrijit*, adică deși pasta din care au fost realizate nu este întotdeauna de calitate bună, totuși suprafața lor este bine netezită, uneori folosindu-se un slip mat sau lustruit care le făcea mai puțin permeabile. În cazuri mai rare unele borcane sunt acoperite între umăr și fund cu un strat de stropituri din pastă moale, așa numita *barbotină* evidențiată în mod deosebit pe oale din prima jumătate a celei de a doua epoci a fierului.

În ceea ce privește culoarea vaselor borcan, aceasta este determinată de felul arderii realizată în instalații relativ primitive, cuptoarele de ars oale care s-au descoperit până acum în așezările geto-dacice, mai ales în fazele timpurii ale acestei civilizații, fiind destul de rudimentare. Predomină borcanele de culoare neagră-cafenie sau cenușie urmate de cele galben-cărămizii sau roșcate, în funcție de arderea oxidantă sau reducătoare la care au fost supuse. De puține ori se poate remarca o culoare uniformă pe tot vasul. Aceasta atât din cauza arderii incomplete în cuptor, cât mai ales datorită flambărilor din timpul șederii pe vatră sau în urma eventualelor incendii care au determinat părăsirea locuinței.

După cum putem aprecia în momentul de față, având la dispoziție rezultatele a numeroase săpături arheologice efectuate în toate zonele de locuire geto-dacice, în toate obiectivele cercetate predomină această formă de vas, borcanul sau oala fiind folosită nu atât în scopul pregătirii hranei pe vatra de foc, ci mai mult pentru păstrarea acesteia, în stare mai puțin lichidă, pereții lor fiind de cele mai multe ori destul de poroși și permeabili.

¹ I. H. Crișan, *Ceramica daco-getică. Cu specială privire la Transilvania*, București, 1969.

² E. Moscalu, *Ceramica traco-getică*, București, 1983.

În ceea ce privește ornamentica folosită pe vasele borcan, s-au remarcat două moduri de a decora aceste vase și anume; *a*, decor plastic în relief constând din aplicarea în diferite locuri pe vas a unor brăuri și alte proeminențe, pregătite separat, și *b*, decor adâncit incizat sau imprimat realizat cu mâna sau cu instrumente speciale.

Decorul în relief aplicat pe borcane diferă de la o formă la alta și de la o perioadă la alta, în funcție și de forma sau dimensiunile vasului. Astfel, vasele în formă bitronconică sau în formă de clopot cu suprafața netedă, de culoare neagră sau cenușie închisă, frecvente în perioada de început a civilizației geto-dacice, precum și unele vase cu corpul bombat și marginea ușor răsfrântă, au pe corp în scop decorativ, dar mai mult utilitar, patru mânere plate conice sau conice alungite, pe linia diametrului maxim al corpului, iar pe partea superioară a lui ornamente în relief în formă de virgulă, acolade sau butoni. La unele borcane s-a mai folosit, numai în scop decorativ, fragmente de brâu alveolat în formă de bastonașe, „mustață” sau litera omega, aplicate o dată sau de mai multe ori pe tot corpul vasului (fig. 1/1-9; 2/1; 8/9; 9/1-7; 10/1, 3-5, 9, 12).

La est de Carpați vase cu astfel de decor s-au descoperit la Stâncești³, Cotnari⁴, Vaslui⁵, Poiana⁶, Slobozia-Onesti⁷, Hansca și Butuceni și în alte așezări dintre Prut și Nistru⁸, în cele mai multe așezări și necropole din Dobrogea, precum Enisala, Murighiol, Satu Nou, Bugeac și altele⁹, datate pe bază de importuri grecești începând din secolul al V-lea și până în secolul II î. de H. și, de asemenea, în așezări și necropole de la sud de Carpați¹⁰. În Transilvania, de unde provine o primă monografie referitoare la ceramica geto-dacică în totalitatea ei, aceste vase și decorul respectiv sunt încadrate în grupa proto-tracică, variantele I-III, precum și în mai multe variante din faza a doua mijlocie a civilizației geto-dacice.¹¹

Din punct de vedere al formei, aceste vase au originea în perioade vechi protogetice sau faze târzii ale Hallstattului, la sud derivând din cultura Basarabi, continuând apoi cu fazele culturii Ferigile și alte grupe hallstattiene, iar în nord având la bază și unele elemente ale culturii Gava-Holihrad¹². Ele există de asemenea, în mediul scitic în zona carpato-podoliană, după cum o atestă și descoperirile din nordul Moldovei de la Bosanci, Volovăț etc¹³. Așa cum au remarcat și alți specialiști, unele dintre aceste forme au evoluat, și odată cu ele, și ornamentele. Dacă în faza timpurie a civilizației geto-dacice se mai întâlnesc și ornamente canelate, spre sfârșitul Hallstattului și primii ani ai Latênului acestea dispar. Formele însă se transformă treptat, partea puternic bombată de pe mijlocul vasului se diminuează, vasul borcan devine mai zvelt, forma având mai multe variante în funcție

³ A. C. Florescu, S. Rață, *Complexul de cetăți traco-getice de la Stâncești, j. Botoșani*, în *Studii și Materiale*, Succava, I, 1969, p. 12, fig. 3/2, 5.

⁴ A. Florescu, *Unele considerații asupra cetăților traco-getice din mileniul I î.e.n. din Moldova*, în *Cercetări*, II, 1971, p. 110-116. Materialul ceramic inedit se află în colecția Institutului de Arheologie din Iași și la Muzeul de Istorie a Moldovei.

⁵ Al. Andronic, *Descoperirile traco-geto-dacice de la Vaslui*, în *Cercetări*, XII-XIII, 1981-1982, p. 117-126, fig. 6/5; 7/3, 4.

⁶ Radu și Ecaterina Vulpe, *Fouilles de Poiana*, în *Dacia*, III-IV, 1927-1932, p. 289-295; R. Vulpe și colab., *Activitatea șantierului arheologic Poiana-Tecuci, 1950*, în *SCIV*, II, 1951, I, p. 184-187, fig. 12/2-3; 14.

⁷ C. Buzdugan, *Necropola getică de la Slobozia*, în *Carpica*, I, 1968, p. 77-94, fig. 1/1-5; 2/1, 4, 6-7; 3/1, 3-4, 6.

⁸ E. A. Rikman, I. T. Niculiță, *Geiscae poselenie Hansca*, în *Arheologičeskie issledovanija v Moldavie v 1981 g.*, Chișinău, 1985, p. 118-124; I. T. Niculiță, *Severnnye Frakiitzy v VI-I vv d.n.e.*, Chișinău, 1987, p. 99-103, fig. 25/2-4.

⁹ G. Simion, *Despre cultura geto-dacă din nordul Dobrogei în lumina descoperirilor de la Enisala*, în *Peuce*, II, 1971, p. 120-123, fig. 15a; 16a, d; 17a-b; 20a-b; 22c; 25a; 28a; Expectatus Bujor, *Contribuție la cunoașterea populației geto-dace din nord-estul Dobrogei*, în *SCIV*, VII, 1956, 3-4, p. 243-252; idem, *Șantierul arheologic Murighiol*, în *Materiale*, III, 1957, p. 247-254; în

Materiale, V, 1959, p. 325-330; idem, în *Dacia*, N.S., II, 1958, p. 125-141; B. Mitrea, *Un cimitir geto-dacic în nord-vestul Dobrogei*, în *Omagiu lui Constantin Daicoviciu*, București, 1960, p. 409-413; B. Mitrea, C. Preda, N. Anghelescu, *Săpăturile de salvare de la Satu Nou*, în *Materiale*, VII, 1961, p. 283-290; idem, în *Materiale*, VIII, 1962, p. 369-372; M. Irimia, *Cimitirele de incinerare geto-dacice de la Bugeac-Ostrov*, în *Peuce*, I, 1968, p. 193-234; idem, în *Pontica*, 2, 1969, p. 23-42.

¹⁰ Al. Vulpe, *Necropola hallstattiană de la Ferigile*, București, 1967; Al. Vulpe, Eug. Popescu, *Contribution à la connaissance des débuts de la culture gèto-dacique dans la zone subcarpatique Vilcea-Argeș (La nécropole tumulaire de Tigveni)* în *Dacia*, N. S., XVI, 1972, p. 84-86, fig. 5-12, 13/13; Alexandrina Alexandrescu, *La nécropole Gète de Zimnicea*, în *Dacia*, N. S., XXIV, 1980, p. 44-46, fig. 13-22; Em. Moscalu, *op. cit.*, pl. IX-XIII; XXVI-XLV.

¹¹ I. H. Crișan, *op. cit.*, p. 31-37, fig. 1; p. 107-114, fig. 39-40.

¹² A. László, *Considerații asupra ceramicii de tip Gáva din Hallstattul timpuriu*, în *SCIV*, 24, 1973, 4, p. 588-591, fig. 3-6.

¹³ M. Ignat, *Descoperirile din Latênul timpuriu de la Bosanci (jud. Suceava)*, în *SCIV*, 24, 1973, 3, p. 536, fig. 1-2; idem, *Découvertes du Hallstatt thrace dans le département de Suceava*, în *Thraco-Dacica*, 1976, p. 99-108, fig. 2/3-4; 3/13; 4/5.

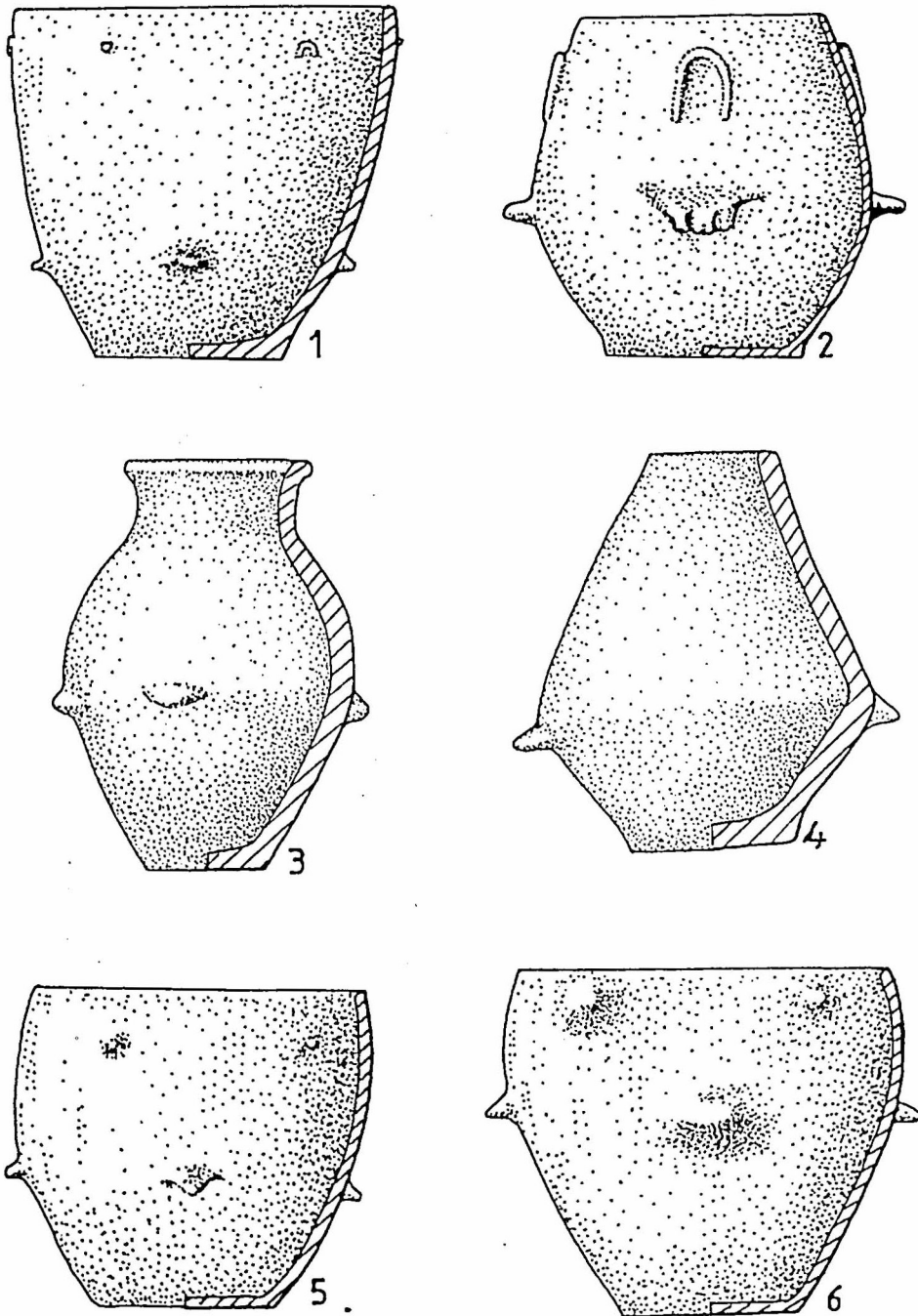

Fig. 1. Vase-borcan lucrate cu mâna din așezări și necropole din secolele VI-III î. de H. Slobozia (1-2), Stânțești (3), Poiana (4), Cotnari (5), Hansca (6).

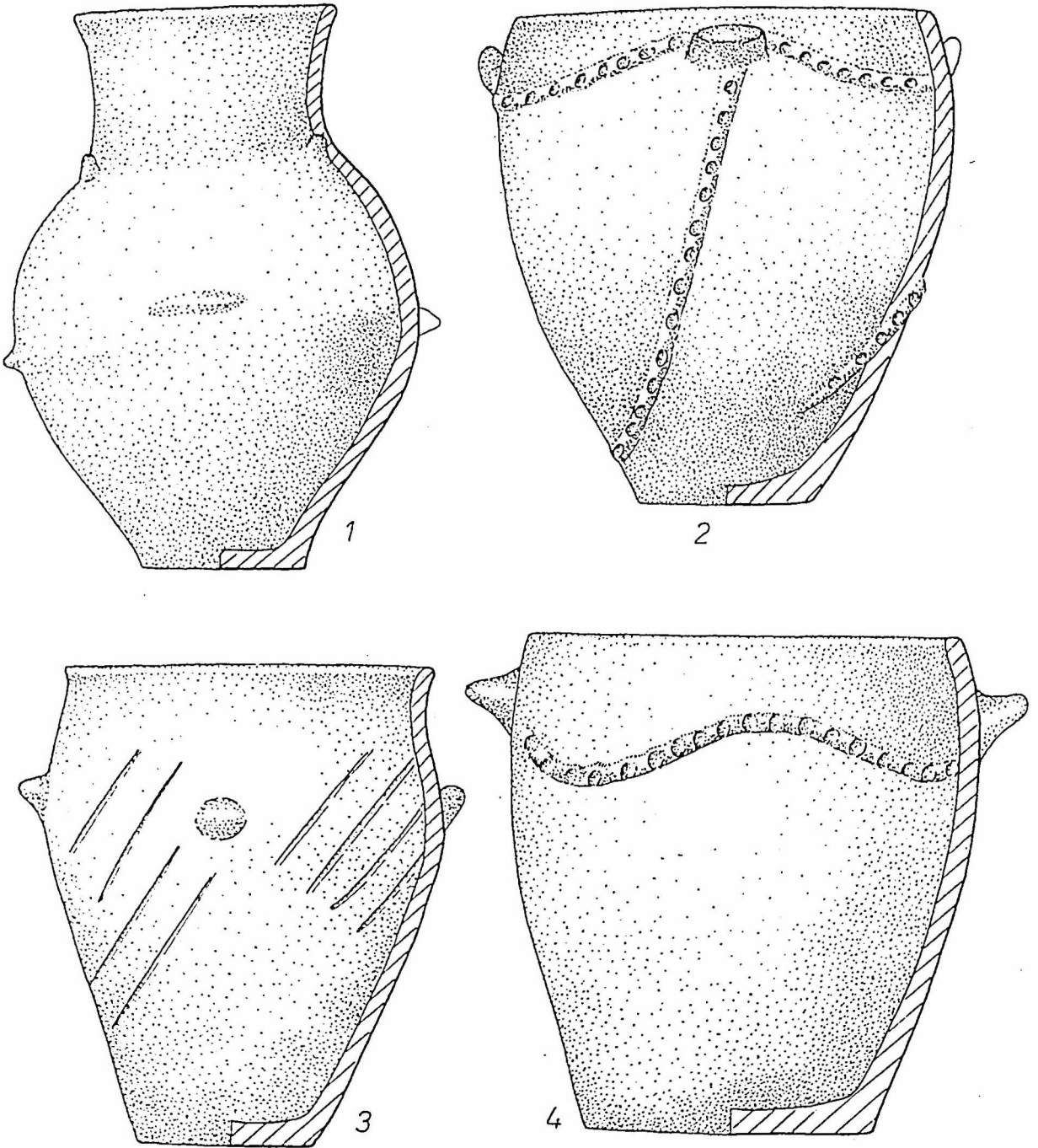

Fig. 2. Vase-borcan cu decor în relief și incizat din așezarea geto-dacică de la Poiana.

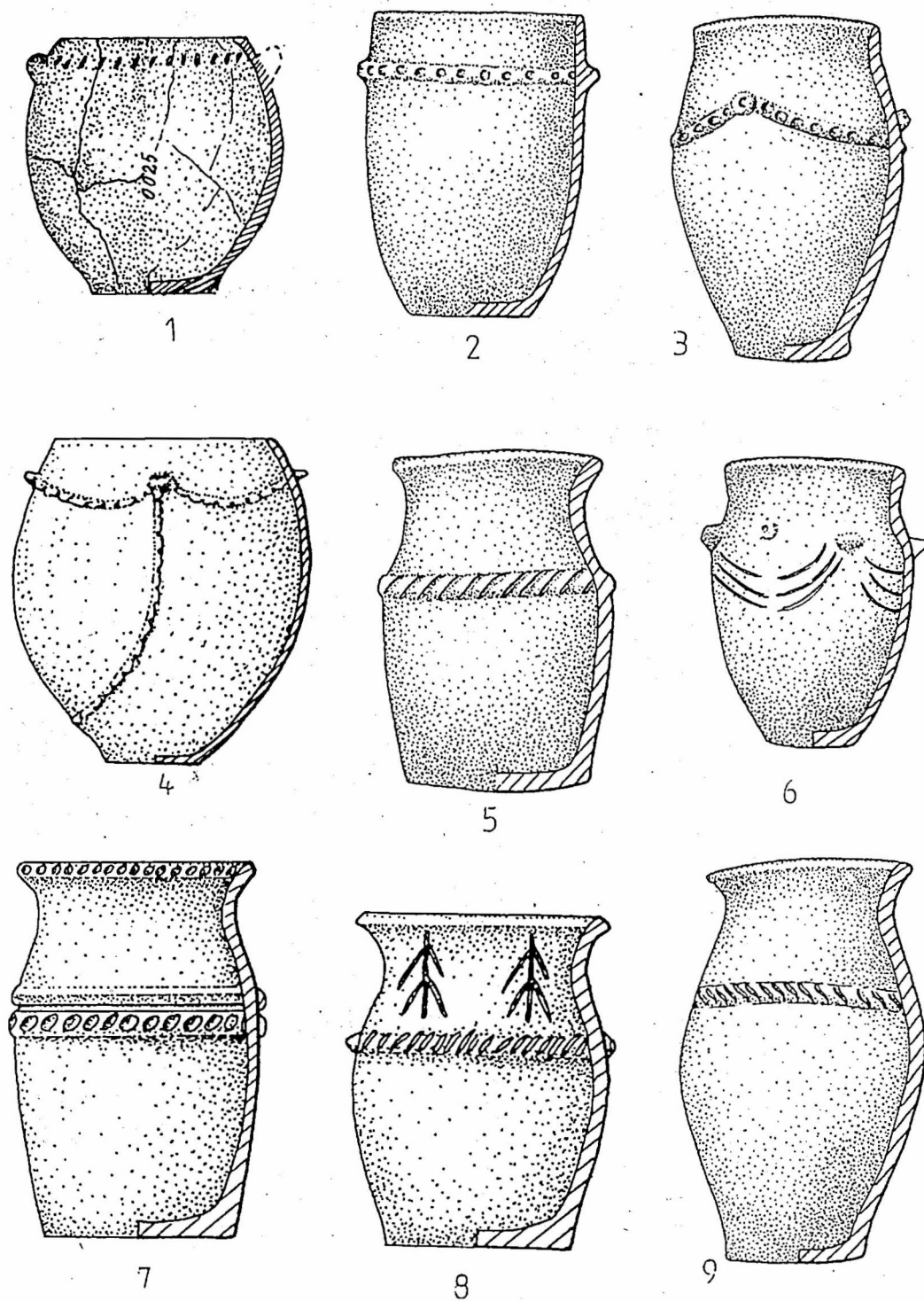

Fig. 3. Vase-borcan cu decor în relief și incizat descoperite la Bunești (1), Poiana (2-3, 5-6, 9), Mălușteni (4), Răcățiu (7-8).

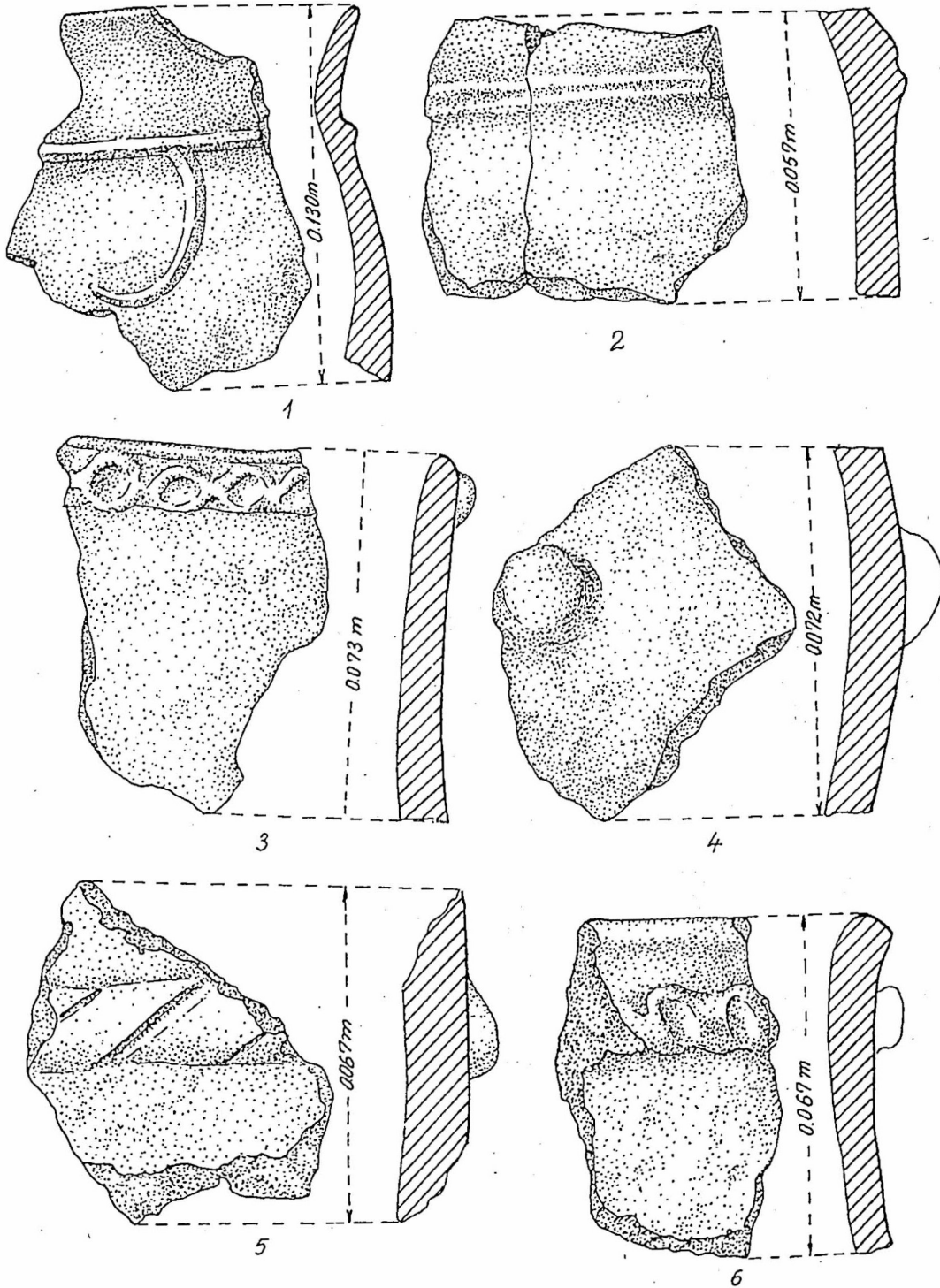

Fig. 4. Fragmente de vase cu ornamente în relief din așezarea geto-dacică de la Cucorâni.

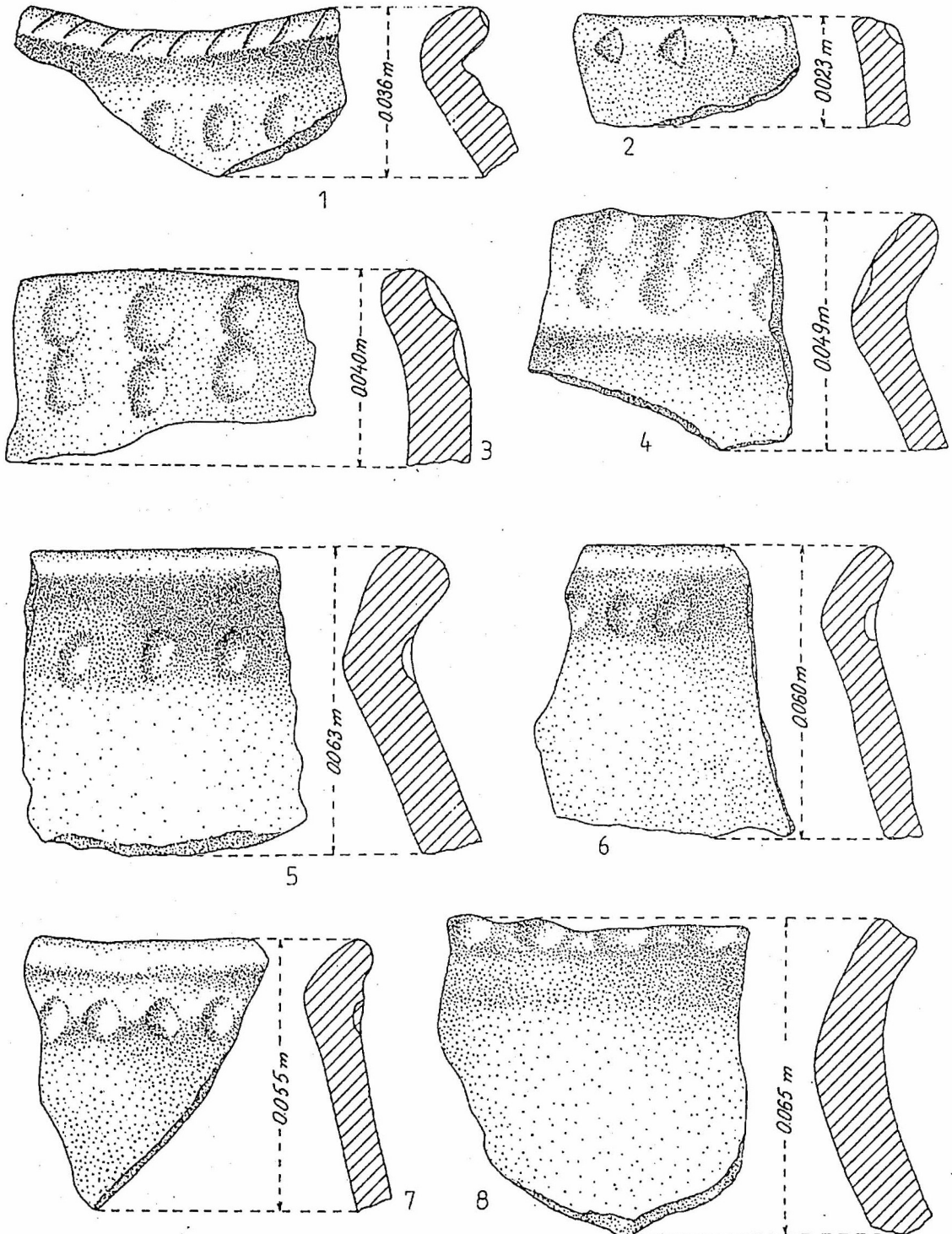

Fig. 5. Fragmente de vase cu decor imprimat din așezarea geto-dacică de la Ciurea.

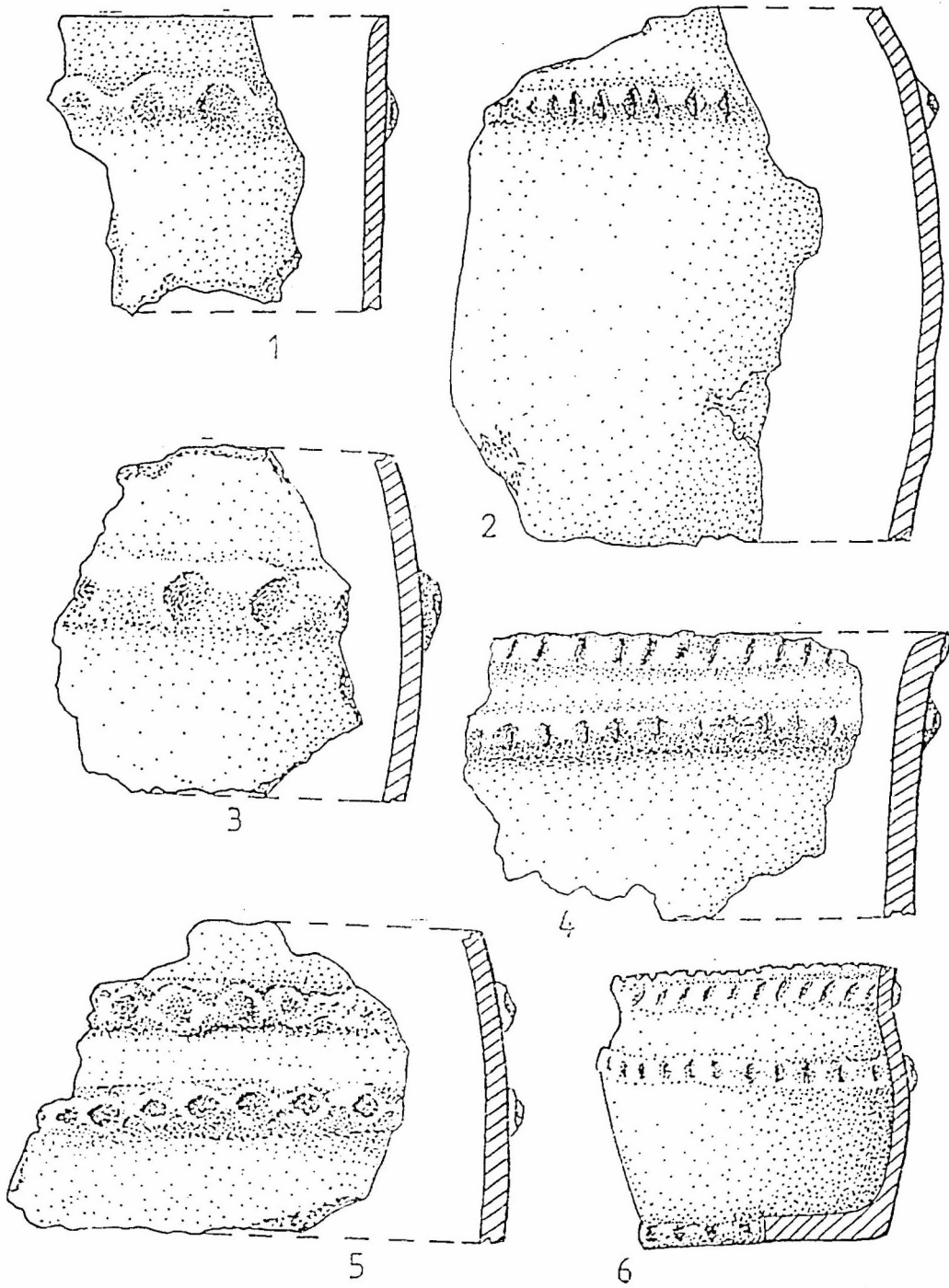

Fig. 6. Fragmente de vase cu ornamente în relief din aşezarea geto-dacică de la Poiana.

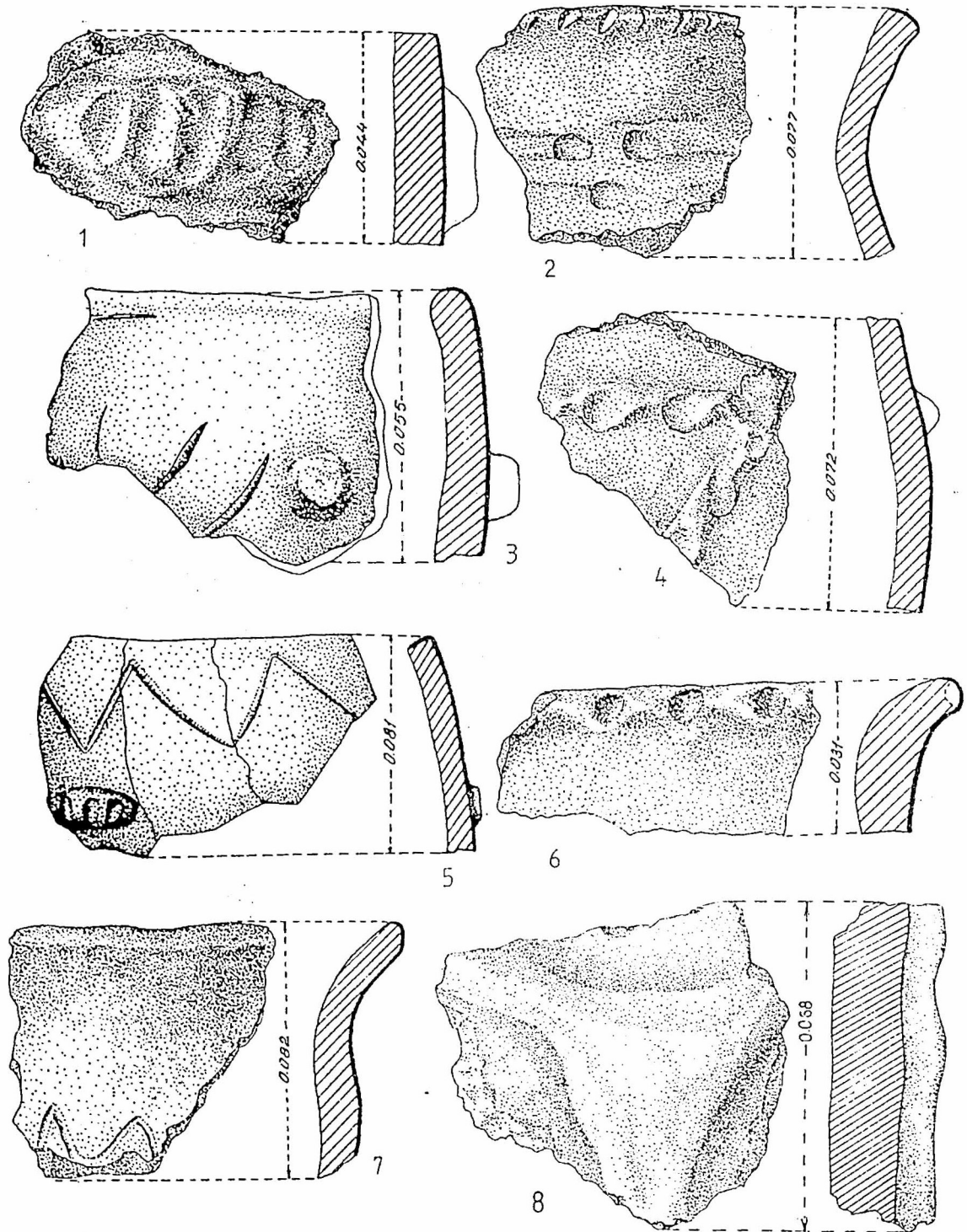

Fig. 7. Fragmente de vase cu decor imprimat și în relief din așezările geto-dacice de la Cucorâni (1-7) și Huși-Corni (8).

Fig. 8. Vase cu decor incizat și în relief descoperite în așezările dacice de la Sfântul Gheorghe-Bedchaza (3, 7-9), Porolissum (4-5), Barboși (6), Buridava (10), Sprâncenata (11) și elemente de decor (1-2, după I. H. Crișan).

Fig. 9. Ceramică cu decor în relief din așezarea geto-dacică de la Poiana.

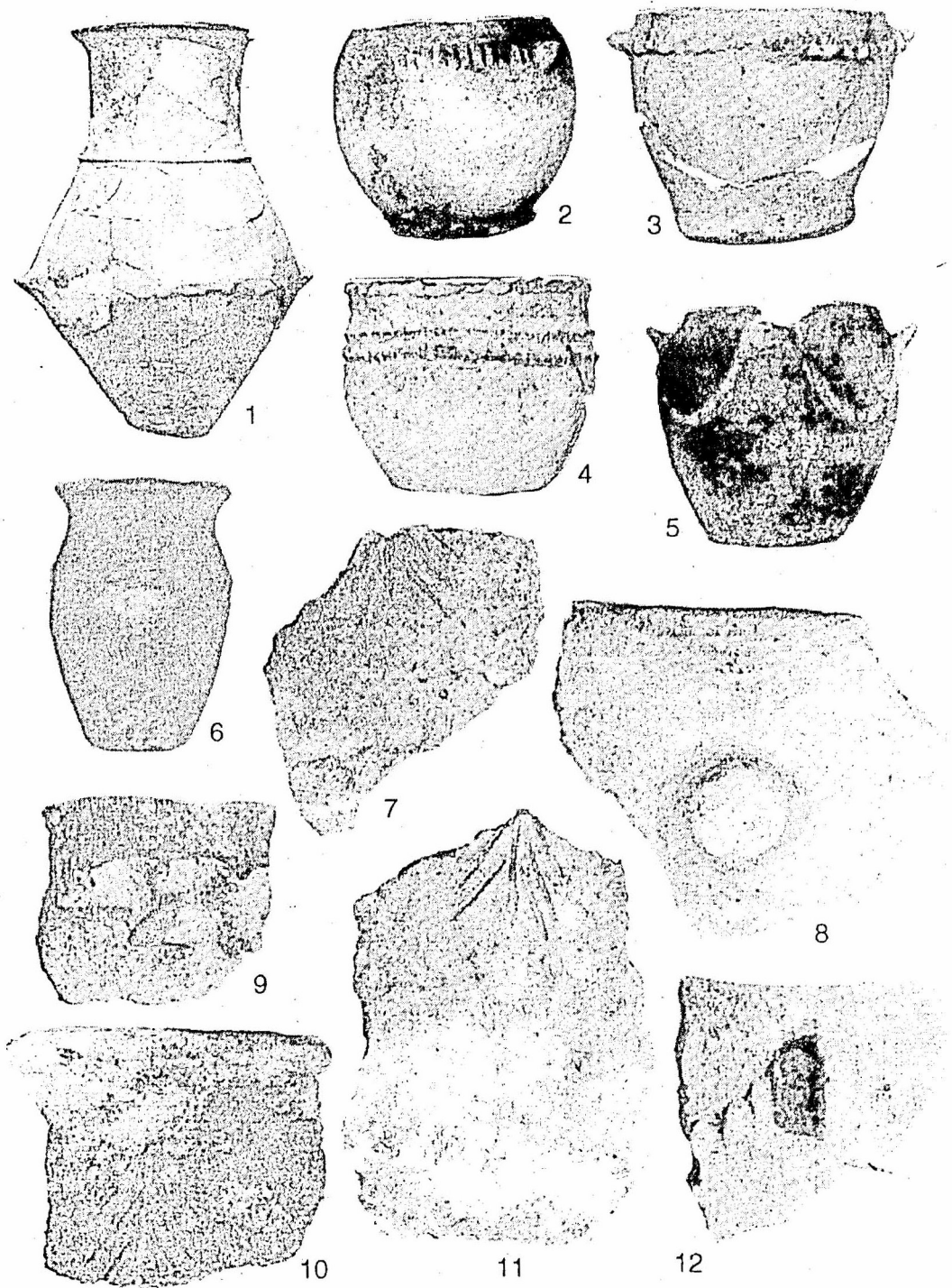

Fig. 10. Ceramică cu decor în relief și incizat din așezarea geto-dacică de la Poiana.

de maniera de modelare a părții superioare, a gâtului și marginii buzei, și de aplicare a decorului, care devine din ce în ce mai bogat și de asemeni, mai variat¹⁴.

În cea de a doua epocă a fierului, în perioada de ascensiune a civilizației geto-dacice, ia amploare aplicarea brăurilor și a proeminențelor mici, conice sau cilindrice, pe oale în formă de sac sau cu corpul bombat, fundul îngust și partea superioară, în special marginea, cu caracteristici diferite. Brăul în relief este prevăzut cu incizii paralele sau alveole realizate cu un obiect tăios sau cu degetul, cu acest brâu așezat în diferite moduri și locuri pe pereții vasului realizându-se uneori motive decorative mai complicate (fig. 6/1-6; 7/4). La rândul lor, butonii prevăzuți sau nu cu alveole sau incizii în formă de cruce, rotunzi sau dreptunghiulari sau uneori în formă de bucraniu, sunt uniți cu brăuri sau cu simple alveole obținute prin apăsare directă în pasta moale a vasului (fig. 7/1, 5, 8; 10/2, 8).

S-a remarcat modul diferit de la o perioadă la alta în aplicarea brăului crestă sau alveolat, la început pe partea superioară a vasului, imediat sub buză, iar pe măsură ce forma vasului se transformă în sensul realizării unei siluete mai zvelte cu gâtul strâmt, marginea evazată și corpul bombat, brăul este plasat pe rotunjimea maximă, întrerupt în două sau patru locuri de butoni. Tot la astfel de vase, între cei patru butoni, s-au aplicat ghirlande din brâu sau mai multe șiruri îndreptate radial spre fundul vasului sau alcătuind o floare, o fundă sau alte modele¹⁵ (fig. 2/2, 4; 3/1-5, 7-9; 8/1-2). Unele borcane în formă de butoiș au fost decorate cu un astfel de brâu pe tot corpul vasului, acesta fiind înfășurat, începând de sub buză până la fund, cu șiruri paralele, fără proeminențe intermediare¹⁶, amintind de decorul de pe unele vase de la sfârșitul epocii bronzului, anume aclelea cu multe brăuri. Aceste ornamente devin tot mai bogate și cunosc o dezvoltare maximă în perioada clasică a civilizației geto-dacice, când se combină cu motive canelate și imprimare.

Decorul adâncit constă din impresiuni sau alveole realizate cu degetul sau cu un instrument cu capăt bont ori ascuțit. Aceste șiruri de impresiuni rotunde, ovale sau crestături lenticulare se află pe marginea buzei, pe fața sa interioară, pe gâtul vasului sau pe umăr, într-un singur șir, dar și în două sau mai multe șiruri paralele (fig. 2/3; 5/1-8; 7/2, 6). Acest ornament se afla pe un număr mare de borcane din așezări, printre care amintim pe cele de la Cucorăni¹⁷, Botoșana¹⁸, Poiana¹⁹, Ciurea²⁰, Brad²¹, Răcățiu²², Bâta Doamnei²³ și altele, citând numai câteva obiective din spațiul est-carpatic, dar ele pot fi recunoscute în numeroase așezări de pe cuprinsul Daciei²⁴.

Linia incizată dispusă în ghirlandă sau în val pe umărul sau pe mijlocul unor borcane, simplă sau dublă, este de asemenea un ornament frecvent pe vasele geto-dacilor lucrate cu mâna sau la roată. Începând din secolul al II î. de H. și în perioada târzie a acestei civilizații s-a realizat un anumit decor și cu ajutorul pieptenului sau cu un instrument asemănător, în urma căruia rezulta o bandă continuă, dreaptă sau ondulată cu fascicule incizate, după cum s-a remarcat frecvent în așezările de la Bâta Doamnei, Poiana, Barboși și altele din Moldova, precum și la Sfântu Gheorghe-Bedehaza, Porolissum, Cuciulat etc.,²⁵ acest decor imprimat fiind mărginit de-a lungul său de brăuri alveolate sau crestă ori impresiuni „dinți de lup” de formă triunghiulară (fig. 3/6; 7/3, 5,

¹⁴ I. H. Crișan, *op. cit.*, p. 161-165, pl. CV-CVI.

¹⁵ Idem, pl. LXXII/3; LXXIV/7; CVI/14-15.

¹⁶ Em. Moscalu, *op. cit.*, pl. XXI/1-3.

¹⁷ S. Teodor, *Săpăturile de la Cucorăni (jud. Botoșani)*, în *ArhMold*, VIII, 1975, p. 134, fig. 23/1, 3-4, 7-9; 24/8; 26-27; 29/8.

¹⁸ S. Teodor, *Așezarea de epocă latine de la Botoșana, jud. Suceava*, în *SCIV*, 31, 1980, 2, p. 205-206, fig. 17/4-9; 18; 19.

¹⁹ Radu și Ecaterina Vulpe, *op. cit.*, în *Dacia*, III-IV, p. 290-295, fig. 44/1-3, 17; 45; 57.

²⁰ S. Teodor, *Cercetările arheologice de la Ciurea, jud. Iași*, în *ArhMold*, XI, 1987, p. 85-89, fig. 9-12.

²¹ V. Ursache, *Cercetări arheologice efectuate de muzeul de istorie din Roman*, în *Carpica*, I, 1968, p. 177, fig. 55/3-4, 6; idem, *Zargidava. Cetatea dacică de la Brad*, București, 1995.

²² V. Căpitanu, *Ceramica geto-dacică descoperită în dăva de la Răcățiu, com. Horgești, jud. Bacău*, în *Carpica*, XVIII-XIX, 1987, p. 103-108, fig. 20-33.

²³ N. Gostar, *Cetăți dacice din Moldova*, București, 1969, p. 19-20, fig. 30/3; A. Buzilă, *Despre ceramica daco-getică lucrată cu mâna de la Bâta Doamnei*, în *MemAntiq*, II, 1970, p. 237-250.

²⁴ I. H. Crișan, *op. cit.*; M. Turcu, *Geto-dacii din cîmpia Munteniei*, București, 1979, p. 109-110, pl. XXI-XXIII.

²⁵ M. Macrea, D. Protase, M. Rusu, *Șantierul arheologic de pe Măgura (Porolissum)*, în *Materiale*, VII, 1961, p. 366-368, fig. 8/4, 11, 15-16; K. Horedt, *Așezarea de la Sfântul Gheorghe-Bedehaza*, în *Materiale*, II, 1956, p. 19-21, fig. 11-12; Gh. Bichir, *Săpăturile de salvare de la Cuciulata*, în *Materiale*, VII, 1961, p. 352-354, fig. 2/6; 3/1-11; A. Buzilă, *op. cit.*, p. 239-240, fig. 4/4; 9/6; S. Sanic, *Cetățuia dacică de la Barboși (II)*, în *ArhMold*, XII, 1988, p. 69, pl. I-IV, VI-X.

7; 8/3-7, 9-11; 10/6-7, 10-11). De asemenea, în cele mai multe din așezările geto-dacice din perioada clasică, este redată prin incizie frunza de brad sau arborele vieții împreună cu alte tipuri de decor, cum ar fi șirurile de incizii, alveolele, canelurile, brăurile și butonii. În nivelurile târzii, din așezările de tip *dava*, ceramica lucrată cu mâna, bogat decorată, în special borcanele, căștile sau ceștile dacice sunt foarte frecvente, cum se poate remarca la Răcățâu, Brad și Poiana, precum și în numeroase așezări deschise, printre care amintim pe acelea de la Borniș²⁶, Dumbrava²⁷ și altele în Moldova, dar și în multe așezări din restul Daciei, cum ar fi acelea de la Crășani²⁸, Popești²⁹, Sprâncenata³⁰, Buridava³¹, Căpâlna³² și altele.

Atât brăul alveolat care șerpuiește pe corpul vasului, cât și valul incizat în linie continuă sau creștăturile în formă de brăduț sunt ornamente specifice ceramicii geto-dacice, motive decorative care cunosc o amplă dezvoltare în secolele I-III d. H., atât pe vasele borcan cât și pe alte forme lucrate cu mâna și la roată, acestea din urmă remarcându-se în mod deosebit.

Semnificația elementelor decorative folosite de geto-daci în ornamentarea ceramicii a preocupat în mod deosebit pe mulți cercetători, în măsura în care și pe alte obiecte ale geto-dacilor apar elemente asemănătoare. Șarpele reprezentat de brăul alveolat, care înconjoară vasul, uneori redat prin ghirlande sau mici bastonașe a căror capăt este ușor aplatizat, motiv întâlnit mai frecvent și pe căștii, precum și linia ondulată, spirala și meandru, exprimă credința în puterea magică a acestuia, benefică în măsura în care veninul său este tămăduitor. Dacii l-au reprezentat și în stindardul lor, acel balaur cu corp de șarpe, motiv care, tot în scop decorativ, s-a aplicat și pe un vas lucrat cu mâna de la Budureasca³³.

După cum se cunoaște, multe din obiectele de podoabă dacice din argint sunt de asemenea decorate cu semne ce simbolizează șarpele, chiar dacă acestea mai sunt combinate cu unele elemente, în special capul de lup. În acest sens amintim brățările din bară de argint sau bronz cu capetele desfăcute sau spiralate terminate cu protome de animale, care s-au descoperit în unele așezări și mai ales în tezaurele dacice împreună cu cercei și fibule decorate în același mod³⁴.

În ceea ce privește decorul incizat și imprimat reprezentând, în afară de linii continue sau ondulate, alveole sau creștături înșiruite pe umărul vasului, brăduțul, arborele sau spicul de grâu, el este inspirat desigur din natura înconjurătoare, precum și de ocupațiile de bază, în măsura în care și agricultura era pe primul plan. Atât orfevierii cât și olarii geto-daci iubeau îndeosebi frumosul, ceea ce i-a deosebit uneori de alte populații cu care au venit în contact, și care într-o anumită măsură au fost influențați de arta lor. Multe din motivele decorative de pe vasele borcan lucrate cu mâna s-au folosit și pentru cele lucrate la roată, fiind redată și prin tehnica lustruirii îmbogățind astfel repertoriul ornamenticii geto-dacice în general.

THE ORNAMENTATION ON THE GETO-DACIAN JARS

SUMMARY

The author considers that the hand-made jars are the largest category of Geto-Dacian pottery. The main forms of this type, as well as the modelling technique and its evolution from proto-Thracian forms are pointed out. Two ornament types are distinguished: *in relief* with cordons with thumb impressions or notches and several types of prominences, in different places on the whole body

²⁶ S. Teodor, *Descoperiri din epoca Latène în zona Neamțului*, în *Thraco-Dacica*, V, 1984, 1-2, p. 130, fig. 4-8, 13-15, 18.

²⁷ S. Sanie, Ș. Sanie, *Cercetările arheologice de la Dumbrava*, (com. Ciurea, jud. Iași), în *Cercetări*, 1973, p. 70-76, fig. 6.

²⁸ I. Andrieșescu, *Piscul Crășani*, în *AARMSI*, seria III, Mem. I, 1924, p. 37-41, fig. 18-61; 87-113.

²⁹ R. Vulpe, *Șantierul arheologic Popești*, în *SCIV*, 6, 1955, 1-2, p. 249, fig. 12/1; idem, *Așezări getice din Muntenia*, București, 1966, p. 27-37, fig. 16-17.

³⁰ C. Preda, *Geto-dacii din bazinul Oltului inferior. Dava de la Sprâncenata*, București, 1986, p. 83-87, pl. III-XIV.

³¹ D. Berciu, *Buridava dacică*, București, 1981, p. 25-26, 33, 82, pl. 7/2-6; 9/1, 3-6; 11/1-8; 9; 25/5; 26/2, 4, 6; 29.

³² I. Glodariu, V. Moga, *Cetatea dacică de la Căpâlna*, București, 1989, p. 63-67, fig. 23-27, 41, 45-61.

³³ V. Teodorescu, M. Peneș, *Matricea de incidență a siturilor arheologice de la Budureasca (Budureasca I-Budureasca 31)*, jud. Prahova, în *Anuarul muzeului de istorie și arheologie Prahova*, I, 1984, fig. 12/3-4.

³⁴ D. Popescu, *Objets de parure gèto-daces en argent*, în *Dacia*, VII-VIII, 1937-1940, p. 52; L. Mărghitan, *Tezaure de argint dacice*, București, 1976, p. 20-21; V. V. Bazarciuc, *Tezaurul geto-dacic de la Bunești, jud. Vaslui*, în *SCIVA*, 32, 1981, 4, p. 567-568, fig. 4/1-2; S. Teodor, *L'espace est-carpatique aux IVe-IIe siècles av. n. è.* în *Actes du XIIe Congrès International des Sciences Préhistoriques et Protohistoriques*, Bratislava, 1991, p. 275-281, fig. 2-4.

of the vessels, *incised or stamped decorations* appear on the rim or the shoulder of the jars having the form of cells and of straight or wavy lines, combined with „fir-tree” decoration or other elements. The illustration consisting of jars decorated with all the categories of ornaments contains the most representative forms from some Dacian settlements and cemeteries.

FIGURE EXPLANATIONS

- Fig. 1. Hand-made jars from settlements and cemeteries of the 6th-3th c B.C. Slobozia (1-2), Stăncești (3), Poiana (4), Cotnari (5), Hânca (6)
- Fig. 2. Hand-made jars with in relief and incised ornaments from the Geto-Dacian settlement of Poiana
- Fig. 3. Hand-made jars with in relief and incised ornaments from Bunești (1), Poiana (2-3, 5-6, 9), Mălușteni (4), Răcăițiu (7-8)
- Fig. 4. Fragmentary hand-made jars with the ornaments in relief from the Geto-Dacian settlement Cucorâni
- Fig. 5. Fragmentary hand-made jars with stamped ornaments from the Geto-Dacian settlement Ciurea
- Fig. 6. Fragmentary hand-made jars with ornaments in relief from the Geto-Dacian settlement Poiana
- Fig. 7. Fragmentary hand-made jars with stamped and in relief ornaments from the Geto-Dacian settlement Cucorâni (1-7) and Huși-Corni (8).
- Fig. 8. Hand-made jars with incised and in relief ornaments from the Geto-Dacian settlement Sf. Gheorghe-Bedehaza (3, 7-9), Porolissum (4-5), Barboși (6), Buridava (10), Sprâncenata (11) and the elements of decoration (1-2, after I. H. Crișan)
- Fig. 9. Geto-Dacian pottery with the ornament in relief from the settlement Poiana.
- Fig. 10. Dacian pottery with the incised and in relief decoration from the settlement Poiana.